

Συζήτηση με μαθητές για τον Θεό και την Εκκλησία

π. Βασιλείου Θερμού

Καλή σας μέρα παιδιά. Θέλω να πω από την αρχή πόσο πολύ εκτιμώ την πρωτοβουλία την οποία αναλάβατε σε συνεργασία με τους καθηγητές σας. Δεν είναι συνηθισμένο να έχει κανείς αναζητήσεις πέρα από αυτές που περιλαμβάνει το υποχρεωτικό πρόγραμμα της εκπαίδευσης, το οποίο έτσι και αλλιώς είναι πλούσιο σε αυτό το σχολείο. Αλλά το να αναζητάτε κάτι παραπάνω και να έρχεστε σε επαφή με κάποιους ανθρώπους οι οποίοι μπορούν να καταθέσουν την εμπειρία τους, νομίζω ότι αυτό σάς τιμάει.

Και επίσης θα έλεγα ότι σάς τιμάει ιδιαίτερα και το περιεχόμενο των ερωτήσεων που είδα και τις οποίες μού διαβίβασαν οι καθηγητές σας. Είναι υψηλής ποιότητας ερωτήσεις, οι οποίες στοχεύουν στο κέντρο σοβαρών ζητημάτων. Ένα μειονέκτημα έχουν είναι πάρα πολλές και θα πρέπει να μιλάμε για μέρες για να απαντήσουμε σε όλες. Αυτό που προσπάθησα να κάνω ήταν να τις συγκεντρώσω κάπως κατά είδος. Στο πρώτο μέρος θα αναφερθούμε κυρίως στα ερωτήματά σας που είχαν σχέση με το Θεό, την πίστη, την Εκκλησία, με αυτά που ονομάζουμε υπαρξιακές αναζητήσεις του ανθρώπου. Στο δεύτερο μέρος θα αναφερθούμε στα ερωτήματά σας που αναφέρονταν στην οικογένεια και στην εφηβεία, δηλαδή αυτό που ονομάζουμε ψυχολογική ζωή του ανθρώπου και διαπροσωπικές του σχέσεις.

Μου άρεσε που οι σχετικές με τον Θεό ερωτήσεις ξεκινούν με προσωπικές: Τι σάς ώθησε να γίνεται ιερέας; Τι σάς ελκύει στο Χριστιανισμό; Πιστεύετε πολύ στον Θεό; Πιστεύετε στα θαύματα; Έχετε απαρνηθεί ποτέ το Χριστό; κτλ. Αυτό μού άρεσε για τον εξής λόγο. Ότι αυτοί που έθεσαν τις ερωτήσεις αυτές θέλουν να γνωρίσουν καλύτερα το πρόσωπο που έχουν απέναντί τους. Δεν θέλουν απρόσωπες απαντήσεις που θα μπορούσαν να πάρουν και από βιβλία. Θέλουν να γνωρίσουν ποιος είναι αυτός που τούς μιλάει και εάν μπορούν να τον εμπιστευθούν.

Βέβαια να τονίσω εξ αρχής ότι δεν μπορούμε και δεν πρέπει να εμπιστευόμαστε ανθρώπους με τον ίδιο τρόπο που εμπιστευόμαστε τον Θεό, έτσι; Μην τά συγκρίνουμε αυτά. Οι άνθρωποι καταθέτουν την εμπειρία τους, η οποία θα έχει κάποια σωστά, θα έχει και κάποια σφάλματα ενδεχομένως. Καθένας από σάς, όμως, θα βρει την προσωπική του σχέση με το Θεό. Αλλά αυτή τη προσωπική σχέση με το Θεό, δεν μπορούμε να τη διαμορφώσουμε έξω από την εμπειρία των άλλων, στο κενό. Δεν μπορούμε να αρχίσουμε από το σημείο μηδέν,

σαν να αρχίζει τώρα η ιστορία της ανθρωπότητας. Αυτό είναι αδύνατο. Είναι πολύ χρήσιμο να επωφεληθούμε από την εμπειρία των άλλων.

Στα πρώτα χριστιανικά χρόνια, πήγαιναν οι άνθρωποι στους Αποστόλους, τότε που η πίστη ήταν κάτι καινούργιο, και έλεγαν: «Πέστε μας περισσότερα, δείξτε μας την οδό». Τό ονόμαζαν έτσι, την οδό, τον δρόμο. Δηλαδή, ως πιο πεπειραμένοι, δείξτε μας τον δρόμο. Έτσι εκλαμβάνω τα ερωτήματά σας αυτά. Δεν μπορούν όλα το ίδιο εύκολα να απαντηθούν βέβαια, αλλά θα προσπαθήσω.

-«Τι σάς ώθησε να γίνεται ιερέας;».

Εγώ ξεκίνησα ως γιατρός. Και αφού τελείωσα την Ιατρική, κατόπιν πήγα και υπηρέτησα το αγροτικό, όπως ξέρετε που κάνουν οι γιατροί, και στη συνέχεια έκανα ως ειδικότητα Ψυχιατρική παιδιών και εφήβων, ενώ εν τω μεταξύ άρχισα αμέσως θεολογικές σπουδές. Και αφού τελείωσα και τη Θεολογία (ήμουν ήδη στο διάστημα της ειδικότητας) τότε χειροτονήθηκα ιερέας. Όμως η ιδέα ήταν παλαιότερη.

Δεν είναι εύκολο να απαντήσει κανείς στην ερώτηση αυτή, γιατί κάποιος γίνεται ιερέας. Νομίζει ότι ξέρει να απαντήσει. Αλλά στις αποφάσεις μας, πέρα από αυτά που καταλαβαίνουμε συνειδητά, υπάρχουν και αλήθειες υπόγειες που δεν τις γνωρίζουμε. Όλοι έχουμε υποσυνείδητο. Για παράδειγμα, θέλω να πω ότι η συνειδητή μου επιλογή και απόφαση ήταν ότι θα ήθελα αυτό που πιστεύω να τό μεταδώσω σε άλλους ανθρώπους. Χωρίς αυτό να είναι λάθος, εξακολουθεί να ισχύει, θα μπορούσε κανείς να βάλει και άλλα κίνητρα πιο υποσυνείδητα, όπως μια δίψα να έρθει κανείς πιο κοντά στο Θεό, για τον εαυτό του τον ίδιο.

Όλα αυτά συνδέονται με εκείνη τη φράση που είχε πει ο Χριστός, ότι ο άνθρωπος δεν ζη μόνο με ψωμί, και δεν εννοούσε μόνο ψωμί αλλά φαγητό γενικά. Ήθελε να πει ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να χωρέσει μέσα στο υλικό. Δεν αρκεί το υλικό μόνο για να εξηγήσει τον άνθρωπο και για να τον ικανοποιήσει. Και με τη φράση του αυτή εννοούσε ότι ο άνθρωπος πεινάει για τον Χριστό, διψάει για τον Χριστό. Σε ένα ψαλμό της Παλαιάς Διαθήκης υπάρχει η φράση: «Κύριε, σέ δίψασε η ψυχή μου όπως το ξερό χώμα που διψάει για βροχή».

Τη δίψα αυτή την έχουμε όλοι. Δεν υπάρχει άνθρωπος που δεν έχει αυτή τη δίψα για το Θεό. Σε τι διαφέρουν οι άνθρωποι μεταξύ τους; Διαφέρουν στο πώς αντιλαμβάνονται αυτή τη δίψα. Δηλαδή σε άλλους είναι πολύ ζωντανή, το αισθάνονται, αναζητούν δηλαδή τον Θεό συνειδητά, ενώ σε άλλους αυτή η δίψα έχει σκεπαστεί κάτω από πολλά «παράσιτα», θα λέγαμε, όπως όταν κάνει παράσιτα το τηλέφωνο και

δεν ακούμε τη φωνή. Πώς μπορεί στο τζάκι η σπίθα από τη φωτιά που υπάρχει ακόμη να σκεπαστεί από στάχτη και να μην έχει οξυγόνο και να κοντεύει να σβήσει; Κάπως έτσι θα δείτε τη σχέση πολλών ανθρώπων με τον Θεό σήμερα, όπου τώρα στάχτη ή παράσιτα είναι όλα αυτά τα οποία γύρω μας κυκλοφορούν και μάς θαμπώνουν. Και κάνουν πολύ θόρυβο. Μέσα ενημέρωσης, λαμπερά φώτα του κόσμου, ελκυστικά, διαφημίσεις, κατανάλωση, ιδέες διάφορες, συνθήκες που κάνουν θόρυβο και που σκοπός τους είναι να πείσουν τον άνθρωπο ότι δεν έχει υπαρξιακές αναζητήσεις. Αυτός είναι ο σκοπός τους.

Αν έχετε προσέξει το νόημα των διαφημίσεων, που η κάθε μία έχει διαφορετικά λόγια, αλλά το κοινό τους νόημα ποιο είναι; «Πώς μπορείτε να ζείτε χωρίς αυτό το προϊόν; Αυτό ήταν που ζητούσατε. Αυτό ήταν που θέλατε κατά βάθος». Έρχεται το καταναλωτικό σύστημα να μάς υποβάλλει την ιδέα ότι αυτό ξέρει καλύτερα από εμάς τι χρειαζόμαστε. Και αυτό που χρειαζόμαστε στην πραγματικότητα, λέει, δεν είναι ο Θεός ή κάτι το βαθύ, το ευγενές, το υπαρξιακό, αλλά είναι να αγοράσουμε ένα προϊόν ή να χρησιμοποιήσουμε μια υπηρεσία. Αυτό είναι η αρχή του τέλους. Δηλαδή όποιος εμπιστευθεί και πιστέψει αυτό το καταναλωτικό σύστημα, την κοινωνία του θεάματος που επικρατεί γύρω μας, βάζει την υπογραφή του για να αρχίσει να χάνει τις υπαρξιακές του αναζητήσεις.

-«Τι σας ελκύει στο Χριστιανισμό;».

-Επειδή είμαι τύπος αρκετά διανοητικός (όχι μόνο διανοητικός βέβαια, γράφω και ποιήματα, αλλά ως χαρακτήρας δίνω μεγάλη σημασία στην μελέτη, στη σκέψη, και διαβάζω πολύ), μπορώ να πω ότι με ικανοποιεί πολύ η θεολογία του Χριστιανισμού. Δηλαδή οι αλήθειες που παρουσιάζουν το τι έκανε ο Θεός για μας και τι συνεχίζει να κάνει. Όχι ότι δεν έχω ερωτήματα ακόμη, έχω. Ξέρω ότι δεν πρόκειται να απαντηθούν όλα μου τα ερωτήματα για το Θεό σε αυτήν εδώ τη ζωή. Το έχω πάρει απόφαση αυτό και νομίζω ότι έτσι είναι τα πράγματα και έτσι θα έπρεπε να είναι, γιατί ένας Θεός που θα μπορούσαμε να τον κατανοήσουμε πλήρως σ' αυτήν εδώ τη ζωή, νομίζω ότι θα ήταν πολύ φτωχός, πολύ ρηχός Θεός.

Ο Θεός επιτρέπει πολλή κατανόηση αλλά περιέχει και αρκετό μυστήριο. Μα εδώ που τά λέμε, λίγο μυστήριο κρύβει ο καθένας από εμάς μέσα μας. Τον άνθρωπο ποτέ δεν μπορούμε να τον κατανοήσουμε 100%. Δεν είναι μια οργανική ύλη, ας πούμε, ένα υλικό προϊόν' ο άνθρωπος κρύβει μυστήριο, έχει εκπλήξεις. Αν ο άνθρωπος κρύβει μυστήριο, που είναι κατ' εικόνα Θεού πλασμένος, όπως έχετε μάθει στα

Θρησκευτικά, φανταστείτε ο Θεός τι μυστήριο κρύβει. Αλλά όχι τόσο πολύ ώστε να μην μπορούμε να ξέρουμε τα βασικά, τα οποία ήρθε ο Χριστός και μάς τα αποκάλυψε και είναι γραμμένα στο Ευαγγέλιο.

-«Πιστεύετε πολύ στο Θεό;».

-Αυτό μπορώ να τό απαντήσω με δύο διαφορετικούς τρόπους. Εάν εννοεί ότι δεν έχω αμφιβολίες για το Θεό και γι' αυτά που λέει το Ευαγγέλιο και όλα τα σχετικά, ναι, η απάντησή μου σ' αυτό το επίπεδο είναι ότι δεν έχω καμία αμφιβολία. Εάν εννοεί το «πιστεύω» με την αρχαία ελληνική σημασία που θα πει «έχω εμπιστοσύνη, εμπιστεύομαι», τότε ποιος μπορεί να πει ότι πιστεύει απόλυτα; Δηλαδή, είναι πρόθυμη η καρδιά μας να ακουμπήσει στο Θεό με εμπιστοσύνη, αλλά όλοι πιστεύουμε λιγότερο από όσο αξίζει ο Θεός. Γιατί; Γιατί εδώ το «πιστεύω» δεν έχει διανοητική σημασία, αλλά έχει την έννοια αν μπορώ να *εμπιστευθώ* το Θεό.

Εκεί όλοι πάσχουμε, άλλος περισσότερο άλλος λιγότερο. Γιατί εάν μπορούσαμε να εμπιστευθούμε το Θεό πλήρως, τότε η ζωή μας θα ήταν πολύ διαφορετική. Εμπιστεύομαι το Θεό σημαίνει, ακολουθώ τη πρόταση ζωής που μου κάνει. Δεν είναι εντολές αυτή η πρόταση ζωής, αλλά είναι κατευθύνσεις, δρόμοι, για το τι είναι καλύτερο, πώς πρέπει να ζήσω. Είχε πει και ο Χριστός, «εάν με αγαπάτε το σημάδι είναι ότι θα τηρείτε τις εντολές μου, αυτά που σάς είπα». Εδώ μπαίνει η αγάπη με την εμπιστοσύνη μαζί. Και βλέπετε πόσο χρήσιμο είναι να υπάρχει μια αρμονία ανάμεσα σε μυαλό και καρδιά. Το μυαλό πρέπει να διαβάζει περισσότερο, να προβληματίζεται, να εμβαθύνει στη πίστη, να κατανοεί πιο πολύ και γι' αυτό θα σάς συνιστούσα να μην αφήσετε το διάβασμα σ' όλη σας τη ζωή γύρω από τέτοια θέματα σχετικά με το Θεό. Και από την άλλη η καρδιά πρέπει να αγαπάει και να εμπιστεύεται. Μυαλό και καρδιά πρέπει να είναι σε συνεργασία, και αυτό φτιάχνει τη σωστή πίστη.

-«Πιστεύετε στα θαύματα; έχετε παρατηρήσει κάποιο θαύμα;».

Θαύματα γνωρίζω πολλά, βέβαια, υπό την έννοια με την οποία ο περισσότερος κόσμος χρησιμοποιεί τη λέξη θαύμα. Κάποιος ανίατος άρρωστος που έγινε καλά κτλ. Τέτοια θαύματα, δηλαδή ανατροπές των φυσικών νόμων, θεωρούνται από την Εκκλησία, παραδόξως, όχι σημαντικά!

Υπάρχει μια άλλη έννοια του θαύματος, μέσα σε κείμενα αγίων, που έχει να κάνει με τη βαθύτερη αλλαγή του ανθρώπου. Ένας ασκητής της ερήμου, που έζησε τους πρώτους αιώνες μ.Χ., μάς παρέδωσε το

εξής απόσπασμα: «Έτυχε ποτέ να συναντήσεις έναν άνθρωπο που αγαπά πολύ τον Θεό; Που αγαπά τους ανθρώπους, που συγχωρεί, που είναι ταπεινός, και έχει συγκεντρώσει επάνω του όλες τις αρετές; Αδελφέ μου, λέει, αν τό είδες αυτό, αξιώθηκες μεγάλο θαύμα να δεις. Είδες τον ίδιο τον Θεό με ανθρώπινη μορφή»; Αντιλαμβάνεστε τι σημαίνει αυτό; Δίνει μια άλλη έννοια στο τι σημαίνει αγιότητα. Αγιότητα δεν είναι να είμαι καλός άνθρωπος, αλλά σημαίνει ότι έχω κάνει χώρο να έρθει ο Χριστός μέσα μου. Να ζήσει μέσα μου, μέσα από τη ζωή μου.

Αυτό η πίστη μας τό αξιολογεί ως μεγάλο θαύμα. Γιατί; Ε, δεν χρειάζεται και ερώτημα, σκεφθήτε πόσο δύσκολα αλλάζουμε μια συνήθειά μας. Πόσο δύσκολα αλλάζουμε στο χαρακτήρα μας σε κάτι. Θέλει πολύ κόπο. Φαντασθήτε ένας άνθρωπος να αλλάξει τόσο, ώστε να μεταμορφωθεί και να γίνει όμοιος με τον Χριστό. Αυτό κι αν είναι μεγάλο θαύμα! Αλλά τα θαύματα πράγματι, τα πραγματοποιεί ο Θεός με τη χάρη Του. Εάν δεν έχουμε αυτό ως στόχο, κινδυνεύουμε όταν αντιμετωπίζουμε κάποιο πρόβλημα στη ζωή μας να βλέπουμε το Θεό κάπως καταναλωτικά. Δηλαδή, «Είμαι άρρωστος, σε παρακαλώ Θεέ μου κάνε με καλά. Δεν έχω διαβάσει για το διαγώνισμα, σε παρακαλώ Θεέ μου, κάνε να γράψω καλά». Ζητάμε άμεσες λύσεις σε πρακτικά προβλήματα. Αυτό είναι καταναλωτισμός, αν μόνο γι' αυτό θέλουμε το Θεό. Αν έχουμε στο νου μας όμως ότι το πραγματικό θαύμα είναι η ουσιαστική αλλαγή του εαυτού μας, τότε τα υπόλοιπα παίρνουν μικρή σημασία.

-«Γιατί ο Θεός που τούς συγχωρεί όλους και βοηθάει και δίνει ευκαιρίες, στέλνει στη κόλαση κάποιους ανθρώπους και δεν κάνει προσπάθεια να αλλάξουν;».

Αυτό είναι ένα ερώτημα που έχει βασανίσει πολύ την ανθρωπότητα. Και ο λόγος που τήν βασάνισε είναι διότι οι άνθρωποι επί αιώνες χρησιμοποιούσαν μία εσφαλμένη αντίληψη για το Θεό. Δηλαδή ο Θεός τι είναι; Ένας δικαστής ο οποίος απαγγέλει κατηγορίες. «Α, λυπάμαι, πήγαινε από εκεί. Εσύ, έλα από εδώ». Αυτό ήταν μια εικόνα η οποία προερχόταν από άλλου πολιτισμούς, από άλλες κουλτούρες. Στο πέρασμα των αιώνων μάς εξήγησαν οι Πατέρες της Εκκλησίας τι σημαίνει κρίση του Θεού, ενός Θεού ο οποίος μόνο να αγαπά ξέρει, και να αγαπά όλους αδιακρίτως. Πώς κρίνει αυτός ο Θεός;

Έφεραν το εξής παράδειγμα: πάρτε πηλό και κερί. Βάλτε τα σ' ένα ζεστό φούρνο. Μετά από λίγη ώρα ο πηλός θα έχει σκληρύνει, το κερί θα έχει λιώσει. Δέχτηκαν την ίδια θερμική ενέργεια, αλλά τα

αποτελέσματα ήταν εντελώς αντίθετα. Όταν, λοιπόν, οι άνθρωποι μετά τη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού, στη Βασιλεία Του, θα εκτεθούν στην ίδια ενέργεια που είναι η άπειρη αγάπη του Θεού, άλλοι αυτό θα το βιώνουν ως παράδεισο και άλλοι ως κόλαση. Γιατί; Διότι αυτός που αφιέρωσε τη ζωή του στο να αγαπά, θα νοιώθει ότι βρίσκεται στον Παράδεισο, καθώς θα λαμβάνει την αγάπη του Θεού και θα νοιώθει ενωμένος με το Θεό. Αυτός που δεν θέλησε να αγαπήσει, την αγάπη του Θεού θα τη νοιώθει ως κόλαση, θα υποφέρει. Αυτό είναι όλο. Δεν κάνει διακρίσεις ο Θεός, είναι πώς εμείς ετοιμάσαμε τον εαυτό μας για να συναντηθούμε με το Θεό.

-«Αν δεν ξέρουμε αν πιστεύουμε ή όχι στο Χριστό, τι μπορούμε να κάνουμε για να αποφασίσουμε;».

-Θα έχετε πολύ καιρό την αμφιβολία. Λογικό είναι, μην σας ταραξεί αυτή η αμφιβολία. Απλά να μιλάτε στο Χριστό. Η συμβουλή μου είναι να προσεύχεστε στον Χριστό ακόμα και αν δεν έχετε αρκετή πίστη σ' Αυτόν. Ακόμα και αν αμφιβάλλετε ότι υπάρχει. Και τότε να Τού λέτε την αμφιβολία σας. Στην προσευχή χρειάζεται αυθορμητισμός και αμεσότητα, όχι πλάγια πράγματα. Αν δεν πιστεύετε να Τού τό λέτε. «Δεν σέ πιστεύω ακόμα, αν υπάρχουν βοήθησέ με να σέ πιστέψω». Αν Τον πιστεύετε αλλά δεν έχετε αρκετά ισχυρή θέληση για να μείνετε κοντά Του, ζητήστε Του θέληση, να σάς ενισχύσει στην αδυναμία αυτή.

Έτσι ο χρόνος θα σάς φέρει πιο κοντά στον Θεό. Ο χρόνος δουλεύει για εσάς αν είστε δεκτικοί, αν έχετε διάθεση να βρείτε την αλήθεια. Ο χρόνος δουλεύει εις βάρος μας όταν δεν έχουμε διάθεση να βρούμε την αλήθεια. Γιατί τότε τι κάνουμε; Συγκεντρώνουμε τα ερεθίσματα από το περιβάλλον, που είπαμε πριν, και με αυτά συσσωρευμένα μέσα μας φτιάχνουμε μια πολύ καλή αντίσταση και άμυνα για να μην γνωρίσουμε την αλήθεια.

-«Πώς αντιμετωπίζεται ο ρατσισμός της γυναίκας από την Εκκλησία;».

-Εγώ δεν θα διακινδύνευα μια τέτοια βαρεία λέξη, ρατσισμός. Απλά θα θύμιζα ότι η Εκκλησία είναι αυτή ουσιαστικά η οποία όταν άρχιζε να εξαπλώνεται στον κόσμο, κατάργησε την πολυγαμία, κατάργησε την δουλεία, κατάργησε τη σκλαβιά της γυναίκας. Δηλαδή η Εκκλησία είναι αυτή η οποία ουσιαστικά άνοιξε τις πόρτες στην ισότητα γυναίκας και άντρα. Σάς θυμίζω ότι ο απόστολος Παύλος και οι άλλοι απόστολοι είχαν συνεργάτιδες γυναίκες που έκαναν την ίδια δουλειά με αυτούς. Ήταν γυναίκες απόστολοι.

Επίσης να μην ξεχνάμε και το πολύ κεντρικό και θεμελιώδες θέμα για την πίστη μας, ότι όταν ο Θεός θέλησε να έλθει στη γη και να γίνει άνθρωπος, δεν ήρθε κατευθείαν σαν ενήλικας, αλλά θέλησε να περάσει μέσα από το σώμα μίας γυναίκας ως έμβρυο, και μετά ως βρέφος να τραφεί από το σώμα αυτό.

Επομένως με την είσοδο του Χριστιανισμού ήρθαν τα πάνω κάτω στη θέση της γυναίκας. Και η εξέλιξη της νομοθεσίας προς την ισότητα και προς τα ανθρώπινα δικαιώματα, οφείλεται σε έμπνευση και επιρροή του Χριστιανισμού. Εάν υπάρχουν ακόμα κάποιες μικροανισότητες, θα έλεγα ότι αυτές δεν προέρχονται τόσο από την Εκκλησία, αλλά αποτελούν κατάλοιπα της κοινωνίας μας η οποία, μην ξεχνάτε, πέρασε από Τουρκοκρατία, από καταστάσεις διάφορες, με αμάθεια, με προλήψεις, με δεισιδαιμονίες κτλ και αυτά ακόμα μάς επηρεάζουν. Αλλά πρέπει να αλλάξουν, συμφωνώ μαζί σας.

-«Τι γνώμη έχετε για τα σκάνδαλα που έχουν ξεσπάσει στην Εκκλησία;».

-Εδώ χρειάζεται λίγο να ξεκαθαρίσουμε τους όρους, τι εννοούμε σκάνδαλο. Αν εννοούμε ότι κάποιος χριστιανός ζουν όχι με τον τρόπο που θα περίμενε κανείς, τότε αυτό συνέβαινε πάντα. Απλά δεν υπήρχαν παλαιότερα οι εφημερίδες και οι τηλεοράσεις και το διαδίκτυο, οπότε οι άνθρωποι δεν μάθαιναν ότι εγώ, ας πούμε, δεν ζω όπως θέλει ο Θεός.

Σήμερα τά μαθαίνουμε και τά μαθαίνουμε επιλεκτικά. Αυτό δεν γίνεται μόνο για την Εκκλησία, όπως ξέρετε καλά τα μέσα ενημέρωσης έχουν μία επιλεκτική παρουσίαση. Δεν θα παρουσιάσουν εύκολα μια καλή είδηση, π.χ. εκείνον τον ιερέα ο οποίος αφιερώνει ώρες να μιλά με τους ανθρώπους και να τούς στηρίζει, ή τον άλλο ιερέα που ξέρω, ο οποίος τις προάλλες πήρε προσωπικό δάνειο ο ίδιος για να σώσει μια οικογένεια να μην τής πάρουν το σπίτι και χίλια δυο άλλα τέτοια που είναι καθημερινά. Θα βάλουν όμως την είδηση ότι κάποιος ιερέας φέρθηκε με τρόπο ανάξιο του λειτουργήματός του.

Αυτό είναι κανόνας για τα μέσα ενημέρωσης. Έτσι λειτουργούν σε όλα τους και μού δίνετε την ευκαιρία τώρα να σας επιστήσω την προσοχή, μην πέσετε στη παγίδα να θεωρείτε ότι πραγματικότητα είναι ό,τι δείτε στη τηλεόραση. Αυτό είναι από τα μεγαλύτερα λάθη που μπορείτε να κάνετε στη ζωή σας, να νομίσετε ότι πραγματικότητα είναι ό,τι δείχνει η τηλεόραση. Η τηλεόραση και οι εφημερίδες έχουν λόγους που δείχνουν μόνο τα άσχημα.

Είχε έρθει ένας Αμερικανός πριν από χρόνια στην Ελλάδα και είχε δώσει μια σημαντική συνέντευξη. Αυτός ήταν ο Νήλ Πόστμαν, καθηγητής για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στη Νέα Υόρκη. Τόν ρώτησε ένας δημοσιογράφος «γιατί δείχνουν μόνο κακές ειδήσεις τα Μέσα;» Και απαντάει, «Ποιος σάς είπε ότι δείχνουν μόνο κακές ειδήσεις; Δείχνουν και καλές, αλλά οι καλές ειδήσεις των Μέσων είναι οι διαφημίσεις. Δεν καταλάβατε, έχουν μία λογική τα Μέσα. Δείχνουν κακές ειδήσεις στα δελτία ειδήσεων, για να σου φτιάξει τη διάθεση μετά η διαφήμιση. Έτσι κρατάνε την ισορροπία, για να μπορείς να αγοράζεις». Και νομίζω ότι δεν χρειαζόμαστε μεγαλύτερη απόδειξη για την αλήθεια αυτής της φράσης από το γεγονός ότι πόσοι και πόσοι άνθρωποι γύρω μας, και νέα παιδιά δυστυχώς, αγοράζουν για να νοιώσουν καλύτερα, να τούς φτιάξει τη διάθεση. Άρα να είμαστε πολύ επιφυλακτικοί στο τι διαβάζουμε και ακούμε. Αυτό που είναι εντυπωσιακό πουλάει.

Επομένως στην ερώτηση αυτή θα έλεγα ότι πράγματι είναι απαράδεκτη η συμπεριφορά κάποιων κληρικών ορισμένες φορές. Δεύτερον, ευτυχώς δεν είναι αυτή η πραγματικότητα, είναι ένα επιλεγμένο μόνο μέρος της.

Σταματώ εδώ λοιπόν για αυτόν τον πρώτο κύκλο και ευχαρίστως τώρα να ανοίξουμε τη συζήτηση με τις προφορικές ερωτήσεις, για ό,τι από αυτά ακούσατε και θέλετε να ρωτήσετε, να διευκρινίσετε, ή να φέρετε αντίρρηση.

-Θίξατε πριν το θέμα ανισότητας ανδρών και γυναικών στην Εκκλησία. Πώς μπορείτε εσείς να εξηγήσετε ότι ακόμη δεν υπάρχουν γυναίκες ιερείς;

-Αυτό είναι μία συνήθεια, η οποία έρχεται από το παρελθόν. Επειδή έχει πολύ ισχυρή παράδοση, δύο χιλιάδες χρόνια, η συνήθεια αυτή βαραίνει πάνω μας και δεν έχουμε πάρει απόφαση για κάτι διαφορετικό. Προσωπικά εγώ δεν βλέπω κάποιους θεολογικούς λόγους που αυτό δεν τό επιτρέπουν, απλά είναι κάτι το οποίο..., ξέρεις, όσο πιο παλιά είναι μια παράδοση, τόσο πιο δύσκολα μπορεί να αλλάξει. Θα χρειαστούν πολλά χρόνια συζητήσεων για να αλλάξουν οι νοοτροπίες.

Και είναι αλήθεια ότι μέσα στο χώρο της Εκκλησίας υπάρχουν μερικοί άνθρωποι οι οποίοι εναντιώνονται σε κάθε διαφορετικό. Όχι για αυτό το θέμα μόνο, αλλά και για πολύ μικρότερα, για αλλαγές που χρειάζεται να γίνουν. Δηλαδή υπάρχουν άνθρωποι που δεν θέλουν να αλλάξει τίποτα. Υπάρχουν άλλοι οι οποίοι τό βλέπουν πιο ευνοϊκά το θέμα. Πιθανόν οι επόμενες γενιές, η δική σας, η επόμενη γενιά, να δουν

τέτοιες αλλαγές. Προσέξτε όμως, πρέπει να κάνετε μέσα σας μία διάκριση, παιδιά, που είναι πολύ βασική όταν μιλάμε για την πίστη, το Χριστιανισμό. Ξεχωρίστε αυτό που λέει η πίστη μας, η αλήθεια της πίστης μας δηλαδή, το νόημα της πίστης μας, από αυτό που έχει επικρατήσει μέσα στην ιστορία. Θα σας εξηγήσω με ένα παράδειγμα τι εννοώ.

Διαβάζει κάποιος ορισμένα κείμενα του αποστόλου Παύλου και λέει, «ωχ, ήταν αναχρονιστικός». Θεωρεί πως οι γυναίκες δεν πρέπει να κηρύττουν στην Εκκλησία. Διαβάζουμε όμως άλλα κείμενα του αποστόλου Παύλου και απορούμε, «Καλά τι είναι αυτός; πώς δεν τον πήραν με τις πέτρες; Εδώ μάς λέει ότι εν Χριστώ, δηλαδή στη νέα πραγματικότητα που φέρνει ο Χριστός, δεν υπάρχει διαφορά άντρα και γυναίκας». Ή σε άλλο σημείο μάς λέει: «Οι άντρες να αγαπάτε τη γυναίκα σας σαν τον εαυτό σας». Μα τι γίνεται εδώ; Πότε λέει το σωστό;

Απλούστατα, όταν ο απόστολος Παύλος μιλάει ως θεολόγος, δηλαδή εκφράζει αλήθειες της πίστης, εκεί βλέπουμε τα δύο φύλα εξισωμένα, που είναι πρωτοφανές εκείνη την εποχή να πεις στον άντρα να αγαπά τη γυναίκα του όπως αγαπά το εαυτό του. Τότε ο άντρας ακόμα και μέχρι τις ημέρες μας δηλαδή, ήταν φυσικό να θεωρείται αφεντικό και να χτυπάει τη γυναίκα του και να μη δίνει λογαριασμό.

Όταν όμως ο απόστολος Παύλος ενεργεί μέσα στη συγκεκριμένη ιστορία, δηλαδή συγκροτώντας μια τοπική Εκκλησία, οργανώνει την Εκκλησία, τότε τούς δίνει συμβουλές πώς θα βαδίσουν από εδώ και πέρα. Εκεί λαμβάνει υπ όψιν του όλους τους παράγοντες, οπότε κρατάει ισορροπίες. Εάν έλεγε π.χ. «Ναι, στην Εκκλησία μέσα μπορεί να κάνει κήρυγμα και η γυναίκα όπως και ο άντρας», θα είχαμε επανάσταση. Πόσοι άντρες θα τό ανέχονταν αυτό; Λαμβάνει υπ όψιν την κοινωνία στην οποία ζει και δεν θέλει να φέρει μια τόσο ριζική ανατροπή, γιατί θα αποβεί εις βάρος της Εκκλησίας αυτό. Ή μπορεί κάποιος ακόμα να έφευγαν από την Εκκλησία, με αυτό το μέτρο. Εκεί λοιπόν μερικά πράγματα τα αφήνει όπως είναι, σκεπτόμενος ρεαλιστικά. Σκέφτεται με ρεαλισμό, αλλά όταν μάς δίνει τη θεολογία, την αλήθεια της πίστης, εκεί φέρνει τα πάνω κάτω.

-Πιστεύετε ότι είναι πολλοί οι άνθρωποι που έχουν αυτή την απόλυτη άποψη ότι η γυναίκα δεν πρέπει να γίνει ιερέας; Πιστεύω ότι ίσως η Εκκλησία να μην τό θέλει κιόλας.

-Όταν λέμε Εκκλησία, πάντα να έχουμε στο νου μας το σύνολο όλων, κληρικών και λαϊκών. Υπάρχει δυστυχώς η συνήθεια να

ονομάζουμε Εκκλησία μόνο τους κληρικούς. Μήπως εννοείς, δηλαδή, η διοίκηση της Εκκλησίας;

-Ναι.

-Αν εννοείς η διοίκηση της Εκκλησίας, δεν μπορώ να ξέρω τι ποσοστό από αυτούς τ'ά βλέπουν όπως εγώ, ή τι ποσοστό δεν τ'ό θέλουν. Θα υπάρχουν και τα δύο, σίγουρα υπάρχουν και τα δύο μέρη. Αλλά επειδή έχω συναναστραφεί πολλούς ιερείς και πολλούς επισκόπους, έχω καταλάβει ότι αρκετοί από αυτούς δεν είναι αντίθετοι σε κάποιες αλλαγές αλλά φοβούνται τις αντιδράσεις. Και έτσι πάνε πιο συντηρητικά. Πάντως να ξέρετε κάτι, αν γενικά η Εκκλησία σ'άς δίνει την εντύπωση ενός συντηρητικού χώρου, δεν είναι το σωστό. Δείχνει ότι κάπως έχει ξεφύγει λίγο από την πορεία της. Γιατί όταν εμφανίστηκε η Εκκλησία στη γη ήταν πρωτοπορία, ήταν εντελώς καινοτόμος.

-Πάντως πάντα για να αλλάξει κάτι, χρειάζεται μια επανάσταση. Δηλαδή κάτι πρέπει να κάνεις για να αλλάξει.

-Ναι, συμφωνώ μαζί σου, εν μέρει πάλι, γιατί εξαρτάται από το είδος της επανάστασης. Δηλαδή όταν ο χριστιανισμός ήρθε και άλλαξε τα πράγματα σε άλλους τομείς, ήταν μια ειρηνική επανάσταση. Να σ'ας πω ένα παράδειγμα. Υπήρχε δουλεία στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Οι απόστολοι λοιπόν διασπείρονται και μιλούν για τον Χριστό. Όταν κήρυτταν στους ανθρώπους δεν τ'ους έβαζαν τις φωνές, «Άκου να δεις, θα ελευθερώσεις τον δούλο σου, αυτό που σου λέω θα κάνεις». Δεν κινήθηκαν με βία. Έκαναν ειρηνική επανάσταση: δηλαδή βοηθούσαν να γίνει ο άλλος Χριστιανός, τ'ού εξηγούσαν τι λέει ο Χριστός, τ'όν έβαζαν στο νόημα περισσότερο, και ο άλλος μετά ελευθέρωνε τον δούλο του μόνος του. Διότι όταν και ο δούλος του επίσης πίστευε στο Χριστό, πήγαιναν και οι δύο στη Λειτουργία, εκκλησιάζονταν, έψελναν μαζί ο κύριος και ο δούλος, κοινωνούσαν μαζί! Ε, δεν μπορούσε να τον έχει δούλο πια. Δηλαδή ήλθε από μέσα η αλλαγή.

Δεν είναι τυχαίο ότι, όπου χρησιμοποιήθηκε βία για επανάσταση, μετά βρήκαμε μπροστά μας τη βία με άλλο πρόσωπο. Δεν μπορείς να αλλάξεις τα πράγματα με βία. Η βία μάς συγκινεί όταν είμαστε νέοι, μας ελκύει, θέλουμε να αλλάξουν τα πράγματα εδώ και τώρα, να μην περιμένουμε άλλο, αλλά μετά τα πράγματα εκτρέπονται. Αυτή η βία επανέρχεται με τη μορφή του νέου καθεστώτος, του καινούργιου.

Αν όμως εννοείς ότι χρειάζεται λίγο πιο δυναμική δράση γι αυτή την αλλαγή, είμαι μαζί σου.

-Είπατε ότι η Εκκλησία δεν είναι συντηρητική. Οι ύμνοι όμως δεν θα μπορούσαν να αποδοθούν στα νέα ελληνικά ώστε να τούς καταλαβαίνουμε καλύτερα εμείς οι νέοι;

-Να πάλι η πολλή ενδιαφέρουσα διάκριση. Στην ουσία της η Εκκλησία δεν είναι συντηρητική, γιατί στην πορεία των αιώνων έκανε μεταφράσεις. Συντηρητικοί είναι κάποιοι άνθρωποι. Κάποιοι, ούτε όλοι, κάποιοι από τα μέλη της. Εγώ προσωπικά για τό θέμα που αναφέρεις, έχω από το 1999 που γράφω να μεταφραστούν. Άλλοι μέ χτυπάνε, άλλοι μού λένε «μπράβο, ναι, συμφωνούμε». Δηλαδή υπάρχουν αρκετοί που τό πιστεύουν αυτό. Δεν έχει γίνει ακόμα το 'κλικ' για να περάσουμε εκεί. Τελευταία όμως κάτι αρχίζει να γίνεται. Σάς τό λέω αυτό, να τό ξέρετε και σαν είδηση, τουλάχιστον πέντε ή έξι μητροπολίτες αυτή τη στιγμή, έχουν αρχίσει να δοκιμάζουν τη Νέα Ελληνική στη Λατρεία της Εκκλησίας. Δηλαδή το πράγμα θα πάει προς τα εκεί πια. Συμφωνώ έπρεπε να έχει αρχίσει από χθες αυτό. Ναι αλλά πάλι καλά που γίνεται.

-Γιατί πιστεύετε ότι θα πρέπει να γίνει αυτή η μετάφραση; Για να τά καταλαβαίνουν καλύτερα οι νεότεροι ή για κάποιον άλλο λόγο;

-Για να καταλαβαίνουν καλύτερα και οι νεότεροι και οι μεγαλύτεροι. Μην νομίζετε πως οι παλιοί άνθρωποι, από την ηλικία μου και πάνω, οι οποίοι πηγαίνουν στην Εκκλησία καταλαβαίνουν αυτά που ακούνε. Απλά, για μερικούς αυτό δεν τούς χρειάζεται. Είναι τόσο ζωντανή η σχέση τους με τον Θεό, ώστε δεν τούς χρειάζεται να καταλαβαίνουν. Όμως αυτοί είναι οι λίγοι πάντα.

Δεν θέλουμε να ισχυριστούμε βέβαια ότι, αν καταλάβουμε, μεταμορφωθήκαμε ως άνθρωποι και ενωθήκαμε με το Θεό. Το να τα καταλάβει το μυαλό είναι ένα βήμα μόνο. Πρέπει να ακολουθήσουν και άλλα βήματα. Γιατί, συγγνώμη παιδιά, να φέρουμε ένα άλλο παράδειγμα. Ο Ιούδας ήταν ένας από τους μαθητές του Χριστού. Τρία χρόνια ήταν μαζί με τον Χριστό και τά καταλάβαινε όλα όσα έλεγε ο Χριστός. Τά καταλάβαινε διανοητικά, σαν πληροφορία, σαν λέξεις. Απέδειξε με τη ζωή του, όμως, ότι δεν κατάλαβε η καρδιά του το νόημα. Επομένως δεν είναι αρκετό αυτό, αλλά είναι απαραίτητο κατά τη γνώμη μου.

-Συμφωνείτε στο πίστευε και μη ερεύνα;

-Πού είναι γραμμένο αυτό; Δεν τό ξέρω.

-Λένε ότι το έχει πει Πατέρας της Εκκλησίας.

-Όχι, κανείς δεν τό έχει πει, πουθενά δεν υπάρχει.

-Α, συγγνώμη.

-Τίποτα, δεν φταις εσύ. Έπεσες θύμα παραπληροφόρησης, διότι τό έχω δει κι εγώ να γράφεται ότι αυτό πιστεύει ο Χριστιανισμός. Δεν είναι πουθενά γραμμένο, απορώ πώς επικράτησε αυτό το πράγμα. Αν είχε ειπωθεί αυτό, θα ήταν αντίθετο προς το δώρο που μάς έχει δώσει ο Θεός, το μυαλό μας και το κριτικό πνεύμα το οποίο πρέπει να ερευνά.

-Η Φυσική και η Θρησκεία έρχονται πολλές φορές σε αντιπαράθεση, για το λόγο ότι κάποιοι μιλούν για θαύματα πολλές φορές, ότι δεν μπορούν να εξηγηθούν. Τι πιστεύετε εσείς γι αυτό;

-Νομίζω ότι, όταν ένα θαύμα δεν μπορεί να εξηγηθεί από τους επιστήμονες, αυτό δεν είναι αντιπαράθεση, απλά είναι άγνοια. Σου λένε «δεν μπορούμε να τό εξηγήσουμε». Και έχουν υπάρξει δηλώσεις γιατρών ότι ο ασθενής «εμφάνισε ανεξήγητη ίαση». Με υπογραφή από κάτω, επίσημα. Αυτό δεν είναι αντιπαράθεση. Αντιπαράθεση μεταξύ επιστήμης και πίστης έχουμε μόνο από κάποιους επιστήμονες οι οποίοι τό βλέπουν λίγο φανατικά το ζήτημα. Γι' αυτό και έχουμε και πολλούς επιστήμονες οι οποίοι είναι πιστοί. Μέσα στην ιστορία υπάρχουν πολλοί μοναχοί και ιερείς οι οποίοι καλλιέργησαν τις επιστήμες. Αλλά οι επιστήμονες, με το δίκιο τους οι άνθρωποι, δεν μπορούν να εξηγήσουν ένα θαύμα.